

Borgarting lagmannsrett

Årsmelding 2004

Bildene viser Hønse-Lovisas hus ved Akerselva. Det indikerer at mange av Borgartings ansatte i 2004 var like opptatt av vårt nye saksbehandlingssystem LOVISA, med dets muligheter og frustrasjoner, som av de alvorlige juridiske spørsmål. Behovet for frisk luft og en spasertur langs elva, gjerne til Hønse-Lovisas hus og tilbake, har til tider vært påtrengende.

INNHold:

FORORD	4
2. BORGARTINGS HISTORIE	5
2.1. BORGARTINGS LAGMENN GJENNOM TIDENE.	5
3. BORGARTING LAGDØMMES VIRKEOMRÅDE	10
3.1. VÅRT LAGDØMME OMFATTER ØSTLANDSFYLKENE ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS, MED UNNTAK AV ROMERIKSKOMMUNENE.	10
3.2. LAGMANNSRETTENS ADRESSER :.....	11
3.4. OSLO TINGHUS.	12
3.4. OSLO TINGHUS.	12
3.5. FØRSTEINSTANSDOMSTOLENE I BORGARTING LAGDØMME.	15
3.6. ANDRE RETTSSTEDER.	15
4. DEN SAKLIGE VIRKEKRETS	16
5. ORGANISASJON, ADMINISTRASJON	17
5.1. BORGARTING LAGMANNSRETTS LEDELSE.....	17
5.2. DOMMERNE.	18
6. LAGMANNSRETTE OG LIKESTILLING	20
7. DEN INTERNE ARBEIDSORDNING	21
7.1. ORGANISASJONEN.....	21
7.2. SLIK VAR DE ANSATTE FORDELT I 2004:.....	22
7.3. ADMINISTRASJON OG SAKSBEHANDLERE:.....	23
8. STRAFFESAKSBEHANDLINGEN	24
8.1. LAGMANNSRETTE ER EN ANKEDOMSTOL.	24
8.2. LEGFOLK SOM DOMMERE I LAGMANNSRETTE.....	24
8.3. HVEM BLIR MEDDOMMER ELLER LAGRETTEMEDLEM?.....	25
9. SAKENE - STATISTIKK	28
9.1. SIVILE ANKESAKER OG FØRSTEINSTANSSAKER.	28
9.3. ANKEPRØVING.	28
9.4. LAGRETTESAKER.	28
9.5. MEDDOMSRETT – BEVISANKE.....	28
9.6. MEDDOMSRETT – BEGRENSET ANKE.	29
9.7. FAGDOMMERSAKER.	29
9.8. STRAFFEKJÆREMÅL.	29
9.9. SAKER OM UTRADISJONELL ETTERFORSKNING (”KK-SAKER” OG LIGNENDE) 29	
9.10. SAMMENSTILLING.	30
10. BEHANDLINGEN AV SIVILE SAKER	32

11. ETTERUTDANNING, INTERNT OG EKSTERNT	33
12. ARBEIDSMILJØ.....	35
13. ØKONOMI.....	35
14. IT, INTRANETT OG INTERNETT.....	36
15. HVA HAR VI GJORT I 2004?	37
16. HVORDAN GIKK DET I HØYESTERETT.....	38

FORORD

Borgarting lagmannsrett legger med dette frem sin årsmelding for 2004.

Vi vil rette en særskilt takk til lagmann Hans Petter Lundgaard som har hatt redaktøransvaret, og til alle andre medarbeidere som har bidratt

Nils Erik Lie
førstelagmann

Odd Bergheim
administrasjonssjef

2. BORGARTINGS HISTORIE

2.1. Borgartings lagmenn gjennom tidene.

I årsmeldingen for 2003 gav vi enkelte glimt av det vi vet om Borgartingets opprinnelse og virksomhet i de første århundrer. I denne årsmeldingen bringer vi historien litt videre.

Borgartinglagmannens eksil i Tønsberg opphørte omkring 1500, idet det gamle lagsognet da ble delt, og et nytt lagmannsembete for Borgesyssel ble etablert i Sarpsborg. Etter herjingen av Sarpsborg i 1567 ble både byen og embetet flyttet til den nye by Fredrikstad ved utløpet av Glomma. Lagdømmet omtales etter dette delvis som Fredrikstad lagdømme og delvis som Borgarting lagdømme, og omfattet det nåværende Østfold fylke, med unntak av Mossedal (Hobøl og områdene langs Hobølelva), som tilhørte Oslo lagdømme.

En Borgartingslagmann det lar seg gjøre å stifte nærmere bekjentskap med, er Jens Nilssøn, som ble lagmann i 1607, da han kom fra et embete som fogd i Moss, og fortsatte i embetet til 1617. Når vi kan komme nærmere inn på Jens Nilssøn i motsetning til etterfølgerne hans, skyldes det at domsbøkene hans fra perioden 1607-1615 er bevart.

Lagmannen og et antall lagrettemenn som kunne variere fra 1 til 12, satte rett på "Frederichstadt Raadtstuffue". De har delvis pådømt saker i første instans og delvis som ankeinstans.

Det var de økonomiske sakene som dominerte, i første rekke gjeldssaker, saker om eiendomsrett og om eiendomsgrenser, men vi møter også kriminalsaker. Således ble Anund Rasmussen fra Eidsberg i 1607 ilagt en bot på 8 ort og 13 mark for å ha slått Pål Andersen to ganger i hodet med et gevær i Pål's eget hus, noe som åpenbart var straffskjerpene. I 1611 ble det tørt konstatert at Bernt Hansen ble dømt til bøter "efter som han haffde ihjelslagidt Halvor Tollefsen", uten noen nærmere redegjørelse for saken. En tvist senere i 1611 mellom Peder Ulf og Laurits Vines fra Skiptvedt om en sildetønne, som Peder hadde solgt til Laurits, reiste åpenbart interessante bevisspørsmål. Laurits benektet nemlig å ha mottatt tønne. Det ble han ikke trodd på, og lagmannen konstaterte at Søren Solbergs vitneprov kunne man ikke bygge på, da han var i nær slekt med Laurits.

I det hele tatt: Selv om domsbøkene fra tidlig 1600-tall er vanskelig tilgjengelige rent språklig, gir de et interessant bilde av samtidig kultur og miljø, og ikke minst av den lagmann som har avsagt de omtalte avgjørelsene.

Går vi så over til mer moderne tid, har vi oppbevart bildene av lagmannsrettens første menn og kvinner fra lagmannsembete ble gjeninnført ved straffeprosessreformen av 1887 og frem til i dag. Da sivilprosessreformen trådte i kraft for lagmannsrettene ble det utnevnt flere lagmenn, hvorav en førstelagmann som domstolleder. At det også har vært kvinner blant førstelagmennene har ikke medført den store oppstandelse ennå når det gjelder tittelbruken.

Nedenfor korte glimt av disse kvinner og menn.

Hans Christian Christensen, f.1839, lagmann i Borgarting 1889-90, †1890

Thorvald Blom, f.1842, lagmann i Borgarting 1890-92, †1911

Axel Bech, f.1838, lagmann i Agder 1889-92, i Borgarting og Agder 1892-94, †1894

Johan Blackstad, f.1832, lagmann i Eidsivating 1889-92, lagmann i Oslo 1892-93, †1904

Otto Albert Blehr, f.1847, lagmann i Oslo 1893-98, †1927

Emil Stang, f.1834, lagmann i Borgarting og Agder 1895-1901, †1912

Svend Brockmann Hersleb, f.1852, lagmann i 1898-1923, †1923

Karenus Kristoffer Thinn, f. 1850, lagmann i Borgarting og Agder 1901-1909, †1942

Olaf Kristian Salomonsen, f.1861, lagmann i Borgarting og Agder 1911-1923, i Oslo 1923-31, †1939

Peder Kjerschow, f.1857, lagmann i Borgarting og Agder 1909-1911, †1944

Christian Lange Rolfsen, f.1864, lagmann i Borgarting og Agder 1923-31, i Oslo 1931-34, †1934

Finn Nygaard, f.1873, lagmann i Borgarting og Agder 1931-36, førstelagmann i Eidsivating 1936-1943

Honoratus Paul Hjelm-Hansen, f.1877, lagmann i Oslo, Borgarting og Agder 1934-1936, i Eidsivating 1936-1944, førstelagmann 1944-47, †1949

Fin Krog, f.1881, lagmann i Oslo 1936-1947, førstelagmann i Eidsivating 1947-1950, †1950

Carl Emil Chr. Bonnevie, førstelagmann i Eidsivating 1950-56

Reidar Aasgaard, f.1886, lagmann i Eidsivating 1947-1951, førstelagmann 1951-1956

Thor Abraham Hesselberg Breien, f.1899, lagmann 1951-56, førstelagmann 1956-1969

Gustav M. Sverdrup Thygeson, f.1903, lagmann 1962-1969, førstelagmann 1969-1974

Jens Fagereng, f.1908, lagmann 1968-1974, førstelagmann 1974-1978

Erling Haugen, f.1913, lagmann 1974-78, førstelagmann 1978-1980, †1980

Astrid Sverdrup Rynning, f.1915, lagmann 1978-80, førstelagmann 1980-85

Bjørn Skreiberg, f.1919, lagmann 1980, førstelagmann 1985-1989

Agnes M. Nygaard Haug, førstelagmann 1989-1996

Nils Erik Lie, førstelagmann 1996-

3. BORGARTING LAGDØMMES VIRKEOMRÅDE.

3.1. Vårt lagdømme omfatter Østlandsfylkene Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus, med unntak av Romerikskommunene.

Borgarting lagdømme er delt i tre lagsogn, Oslo lagsogn omfatter Oslo og Akershus (med unntak av Eidsvoll, Nes og Nedre Romerike som ligger under Eidsivating lagmannsrett), Østfold lagsogn og Buskerud lagsogn. Oslo lagsogn omfatter også Bouvetøya i henhold til en kongelig resolusjon fra 1930. Tilsvarende bestemmelser er ikke truffet for de øvrige biland i Antarktis, og antall saker fra utposten i sør var mindre enn 1 også i 2004!

3.2. Lagmannsrettens adresser :

Oslo tinghus**Postadresse:**

Postboks 8017 Dep, 0030 Oslo

Besøksadresse:

C J Hambros plass 4, Oslo

Ekspedisjon i 9. etasje. (Fra juni 2005 blir adressen Borgarting lagmannsretts hus, Key-sers gate 13).

Sentralbord: 22 03 52 00

Økonomiavdeling: 22 03 57 16

Telefaks:

Avd. 1: 22 03 55 44

Avd. 2: 22 03 57 00

Avd. 3: 22 03 55 84

Kjæremålsavdelingen: 22 03 55 85

E-post:

Administrasjonen: borgadm@domstol.no

Avdeling 1: borgavd01@domstol.no

Avdeling 2: borgavd02@domstol.no

Avdeling 3: borgavd03@domstol.no

Kjæremålsavdelingen: borgkmaal@domstol.no

Har du glemt adressen er den enkel å finne via internett på www.domstol.no hvor domstolene etter hvert finner sin plass med egne hjemmesider. Borgartings hjemmeside finner du under www.domstol.no/borgarting. På www.domstol.no finner du også opplysninger om Domstoladministrasjonen og linker til andre domstoler med hjemmesider.

Vårt mål er at Borgartings hjemmeside skal være kontinuerlig oppdatert med siste nytt fra vår dømmende virksomhet. Hjemmesiden har også særlige opplysninger til pressen om bl.a. om berammede saker, om tiltalen i kommende straffesaker og om nylig avsagte dommer av en viss allmenn interesse.

3.4. Oslo tinghus.

I tinghuset på C. J. Hambros plass er alle domstoler i Oslo unntatt Høyesterett og byfogden samlet. Lagmannsretten disponerer hele niende og tiende etasje til kontorer mv.,

og deler åttende etasje med Oslo tingrett. I tinghuset disponerer lagmannsretten 10 rettssaler, 8 av disse er i åttende og syvende etasje. I annen etasje har lagmannsretten de to største jurysalene. Disse rettssalene er til bruk for de alvorligste straffesakene. I slike saker settes lagmannsretten med en lagrette på ti personer i tillegg til de tre juridiske dommerne. Mer om dette nedenfor. Den tredje jurysalen befinner seg i leide lokaler i Rosenkrantz gate 9 vis à vis Det nye teater. Der disponerer lagmannsretten også en annen rettssal slik at det samlede antall rettssaler til disposisjon for lagmannsretten i Oslo er 12.

Som hovedregel er rettsmøtene åpne for publikum. Skoleklasser kommer på besøk hele tiden som et ledd i samfunnslæren. De bør imidlertid melde seg i god tid for å være sikret plass i en sak av interesse. I de fleste saker er det god plass for tilhørerne. Ikke alle synes at det er like interessant å høre på advokater utbre seg om innfløkte juridiske spørsmål. Det krever en viss tålmodighet å få tak i hva en sak gjelder hvis du ikke er kjent med den på forhånd.

2004 har vært preget av byggevirksomhet. Etter at planleggingsfasen for vårt nye bygg i det vesentlige var over i 2003, tok byggearbeidet til 2004. Forbipasserende så først at bygningen med svarte glassfasader som stod på hjørnet av Keysers gate og Munchs gate, plutselig ikke var der lenger, for så å se en slank bygning stige opp fra grunnen og etter hvert hele 11 etasjer i været. Samtidig så de at den gamle fine murstensbygning som ble bygd i 1910 som handelsgymnasium og senere overtatt av Televerket, med fasade mot Munchs gate, ble totalrenovert. Disse to bygninger vil til sammen danne rammen rundt Borgarting lagmannsretts fortsatte virksomhet.

Byggearbeidet har gått etter planen. Den eneste store bekymring underveis var heistreiken høsten 2004 som en stund gjorde det usikkert om fremdriften, med formell

overtakelse av bygget 1. april 2005, ville holde. Men streiken ble avsluttet gjennom inn gripen fra høyere makter akkurat i tide (dvs at Stortinget vedtok tvungen lønnsnemnd!), slik at tidsplanen holder. Etter overtakelsen gjenstår innredningsarbeider og møblering av rettssaler og kontorer. Selve innflyttingen i **Borgarting lagmannsrett hus** skal skje i ukene 23 og 24 i 2005. Formell åpning blir 25. august 2005.

Vi ser med forventning frem til mer plass og mer hensiktsmessige lokaler. Vi ser for øvrig ikke bort fra at Oslo tingrett er vel fornøyd med at lagmannsretten flytter. Det er ikke minst plassmangelen der som har vært viktig for å få Borgarting lokalisert annet sted.

Vi får 5 store rettssaler og sikkerhetssal i Munchs gate 4. Hovedinngangen, ytterligere 13 rettssaler, ekspedisjon og kontorer får vi i 11 etasjer i Keyzers gate 13 som er bundet sammen med det ærverdige hus i Munchs gate 4 både i, over og under bakkenivå.

Nedenfor kommer noen bilder fra byggeprosessen:

Slik ser Borgarting lagmannsrett hus ut ved overtakelsen:

De ansatte vil nok ikke minst glede seg over kantinen i toppetasjen. Derfra har man utsikt over hele byen og halve lagdømmet!

3.5. Førsteinstansdomstolene i Borgarting lagdømme.

Oslo lagsogn består av: Oslo tingrett, Oslo skifterett- og byskriverembete, Oslo byfogdembete, Asker og Bærum tingrett, Indre Follo tingrett og Ytre Follo tingrett.

Østfold lagsogn består av: Moss tingrett, Fredrikstad tingrett, Sarpsborg tingrett, Halden tingrett og Heggen og Frøland tingrett.

Buskerud lagsogn består av: Drammen tingrett, Eiker, Modum og Sigdal tingrett, Kongsberg tingrett, Ringerike tingrett og Hallingdal tingrett.

Jordskifterettene i lagdømmet er: Nedre Buskerud jordskifterett, Øvre Buskerud jordskifterett, Østfold jordskifterett og Oslo og Akershus jordskifterett. Når det gjelder den siste blir ankene fordelt slik at de som gjelder eiendom på Romerike går til Eidsivating lagmannsrett. De øvrige går til Borgarting.

Eidsivating jordskifteoverrett dekker Østfold, Akershus, Oslo, Buskerud, Hedmark og Oppland. Eventuelle anker fra jordskifteoverretten fordeles mellom Borgarting og Eidsivating lagmannsretter på samme måte som anker fra jordskifterettene.

3.6. Andre rettssteder.

Borgarting setter ikke rett bare i Oslo. Saker med lagrette settes i Sarpsborg for Østfold lagsogn og i Drammen for Buskerud lagsogn. Andre saker settes der det alle omstendigheter tatt i betraktning, er mest hensiktsmessig. Faste rettssteder utenfor Oslo er Kongsberg og Drammen i Buskerud lagsogn, og Moss og Sarpsborg og Fredrikstad i Østfold lagsogn.

Det har ikke skjedd noen endringer av rettskretsen i løpet av 2004. Tingrettene i vårt lagdømme vil bli nokså lite berørt av de forestående strukturendringene, men noe vil skje. Kongsberg tingrett og Eiker, Modum og Sigdal tingrett skal etter planen slås sammen 1. januar 2007 til Eiker og Kongsberg tingrett. Ringerike tingrett vil 1. januar 2007

skifte navn til Hønefoss tingrett og overta Jevnaker kommune fra Hadeland og Land tingrett i Oppland. Denne tingretten skal etter planen skal slås sammen med Toten tingrett. Drammen tingrett vil 1. juli 2005 overta Sande og Svelvik kommuner i Vestfold fra Holmestrand tingrett, som etter planen skal slås sammen med Horten tingrett og skifte navn til Nordre Vestfold tingrett. I Oslo vil Oslo skifterett og byskriverembete og Oslo byfogdembete bli slått sammen til Oslo byfogdembete. Etter planen skal dette skje 1. juli 2006. Tinglysingen, også fra våre førsteinstansdomstoler, er under overføring til Statens Kartverk.

4. DEN SAKLIGE VIRKEKRETS

I tillegg til at Borgarting lagmannsrett er satt til å overprøve avgjørelser truffet av tingrettene i distriktet, er den også ankeinstans i forhold til avgjørelser av jordskifterettene og jordskifteoverrettene, i den utstrekning slike avgjørelser kan bringes inn for lagmannsretten. Mange jordskifteanker er det imidlertid ikke. I 2004 ble bare 4 slike anker realitetsavgjort i Borgarting, det var færre enn på lenge.

I den utstrekning tingrettene i vårt distrikt avhjemler skjønn etter bestemmelsene om rettslige skjønn i skjønnsloven, er Borgarting lagmannsrett rette vedkommende for begjæringer om overskjønn. Slike overskjønn er det blitt færre av de senere år. I 2004 ble det avsluttet 13 overskjønn. 8 av overskjønnene ble realitetsavgjort. De øvrige ble enten forlikt eller falt bort av andre årsaker.

Borgarting overprøver også avgjørelser av Trygderetten, se tvml. § 3 nr. 3, selv om Trygderetten formelt er et forvaltningsorgan og ikke en domstol. I 2003 kom det inn 42 slike saker. I 2004 bare 15 og bare 9 saker ble avgjort ved dom av lagmannsretten som altså er formell førsteinstans i slike saker. Vi tror at denne kraftige nedgangen er tilfeldig.

Oslo tingrett er eneste tingrett for patent- og varemerkesaker, og dermed er Borgarting lagmannsrett alene ankeinstans for slike saker.

Nytt fra 2004 er at Statens Kartverk etter hvert overtar tinglysingen for hele Norge. I og med at kartverket ligger i Ringerike kommune, vil Borgarting lagmannsrett etter hvert bli kjæremålsinstans for alle tinglygingsavgjørelser som gjelder fast eiendom. De første kommunene i vårt distrikt har vært Asker og Bærum, Ringerike og Hole som kom ”på lufta” i Statens kartverks regi i 2004. Det har vært en del begynnervansker har vi fått opplyst, men ennå har ikke det resultert i kjæremål til denne lagmannsrett.

I tillegg kan nevnes at Borgarting behandlet kjæremål i et antall såkalte ”hysj-saker”. Det gjelder saker hvor tingretten har vurdert om politiet skal gis tillatelse til kommunikasjonskontroll, jf strprl. §§ 216 a-l.

Alle dommer og kjennelser med en viss nyhetsverdi blir offentliggjort gjennom Lovdata.

I 2004 har vi notert at 623 sivile avgjørelser og 310 straffeavgjørelser fra Borgarting er gjengitt i full tekst i Lovdatas baser og er således i prinsippet tilgjengelig for alle interesserte, men i anonymisert form i straffe- og familiesaker. Tallene for samtlige lagmannsretter var samtidig 1593 sivile saker og 1044 straffesaker. Det betyr at Borgarting har fått gjengitt 39% av samtlige registrerte sivile avgjørelser og 30% av straffesaksavgjørelsene. Noe helt riktig bilde av aktiviteten ved domstolen gir ikke dette fordi det vil være noe tilfeldig i hvilken utstrekning kjæremålsavgjørelser av mindre betydning blir oversendt Lovdata for publisering.

5. ORGANISASJON, ADMINISTRASJON

5.1. Borgarting lagmannsretts ledelse.

Lagmannsretten ledes av **førstelagmann Nils Erik Lie**. Førstelagmannen sammen med de øvrige lagmenn og administrasjonssjefen, utgjør Borgarting lagmannsretts ledergruppe. **Administrasjonssjefen Odd Bergheim**, har ansvaret for fellesavdelingen og de administrative funksjoner.

De tre dømmende avdelinger har hver to lagmenn. Kjæremålsavdelingen er ledet av én lagmann. Dommere til kjæremålsavdelingen blir rekruttert inn i turnusordning fra de

dømmende avdelinger slik at fire til enhver tid tar seg av de sivile kjæremål og fire tar seg av straffekjæremål. De fire som arbeider med straffekjæremål forestår også ankeprøving eller ”siling” av anker i straffesaker. Se nærmere om silingen nedenfor.

Hver avdeling ledes av en lagmann med avdelingslederansvar. Avdeling 1 ledes av **lagmann Jan Martin Flod**, avdeling 2 av **lagmann Anne Lise Rønneberg** og avdeling 3 av **lagmann Berit Fosheim**. Under hennes sykmeldingsperiode fra sommeren 2004, har lagmann Erik Melander overtatt ledelsesansvaret i denne avdelingen. Hver avdeling har 17 dommere, inklusive lagmennene, men alle er ansatt ved domstolen og ikke ved den enkelte avdeling. Dette markeres bl.a. ved at dommerne roterer fra avdeling til avdeling. En halvpart av dommerne i hver avdeling flytter til ny avdeling hvert annet år.

Kjæremålsavdelingen ble i 2004 ledet først av **lagmann Hans Petter Lundgaard**, deretter av **kst. lagmann Dag Stousland** mens lagmann Wilhelm Omsted hadde studiepermisjon. Han overtok som ansvarlig for kjæremålsavdelingen igjen i november 2004.

Administrasjonssjefen, **Odd Bergheim**, har hovedansvaret for tilretteleggelsen av en felles og samordnet personaladministrasjon ved embetet. Han er også ansvarlig for økonomiledelse og økonomiadministrasjon samt for organisasjonsspørsmål og ressursforvaltning i sin alminnelighet.

5.2. Dommerne.

Borgarting lagmannsrett hadde pr 1. januar 2005 i alt 54 faste dommerembeter; én førstelagmann, 7 lagmenn og 46 lagdommere. På grunn av grunn av permisjoner og av andre årsaker, har det vært nødvendig å konstituere inn dommere deler av året. Gjengangere fra 2003 var Endre Stavang som sluttet 28. februar og Torkjel Nesheim som var hos oss til 30. juni. Nye, fra høsten 2004, var advokat Fredrik Charlo Borchsenius, utreder Anne Samuelson og byfogd Terje Reinholdt Johansen.

Lagdommer Erik Møse har fortsatt permisjon for å gjøre tjeneste ved FN domstolen i Rwanda (United Nations International Criminal Tribunal for Rwanda), hvor han nå er domstolens president. *Lagdommer Rakel Surlien*, som, etter å ha gjort tjeneste ulike andre steder, ble utnevnt som dommer (på ny) i Borgarting i 2003, tiltrådte 1. august 2004 etter å ha fullført sitt viktige oppdrag i Bosnia-Herzegovina. Der har hun ledet hun arbeidet med å bygge opp en ny og mer moderne domstolsadministrasjon...Høsten 2004 forlot *Lars Jorkjend* oss for en periode for å bistå med å forbedre justisforvaltningen i

Georgia. Vi er glade for at våre dommere kan bidra til at rettferdighet skjer fyllest i land hvor det kan være mangler i så måte.

Lagdommer Steingrim Bull har hatt permisjon hele året for på vegne av Justisdepartementet arbeide videre med en odelstingsproposisjon om en ny tvistelov som ble fremlagt våren 2005 som Ot.prp. nr. 51 (2004-2005).

Lagmann Wilhelm Omsted har hatt 6 måneders studiepermisjon.

En dommer har gått av med pensjon i løpet av året etter mange års tjeneste ved domstolene, først som sorenskriver i Ringerike så i Borgarting fra 1990, nemlig *Jan Hein Eriksen*. Han har imidlertid fortsatt som ekstraordinær lagdommer.

I 2004 ble det utnevnt tre nye lagdommere i fast dommerstilling. Det var *Tone Aasgaard* som kom fra stilling som advokat hos kommuneadvokaten i Oslo, *Jakob Wahl* som arbeidet som advokat i Landsorganisasjonen da han ble utnevnt, og *Håvard Holm* som var statsadvokat i *Økokrim*.

Nytt av året er at lagmannsretten har fått anledning til å tilsette på åremål to utredere. Begge begynte arbeidet ettersommeren 2004. I første omgang har de fått anledning til å prøve seg som utredere av ankeprøvingssaker og er i den sammenheng tilknyttet kjæremålsavdelingen.

Konkurransen om disse stillingene var beinhard. Det var over 100 søkere, samtlige vel kvalifiserte yngre jurister. De to som ble tilsatt er *Kari Jakobsen* som kom fra advokatfirmaet Steenstrup Stordrange, og *Ingeborg Sunde Hansen* som arbeidet som politifullmektig ved Nord Trøndelag politidistrikt før hun kom hit. De har vist seg å gi kjæremålsavlastning for kjæremålsdommerne, og på spørsmål opplyser de at de finner arbeidsoppgavene både utfordrende og spennende! De vil bli tildelt flere arbeidsoppgaver etter hvert.

Ved domstolen er dessuten konstituert et antall ekstraordinære lagdommere (pensjonister) for tiden 10. Disse har ikke forberedelse i saker, men deltar i retten ved hovedforhandlinger. Lagmannsretten har etter behov innkalt dommere fra tingrettene i embetskretsen, men også i noen utstrekning dommere fra andre tingretter i nabolaget.

Overdreven bruk av ekstraordinære og tilkalt dommere har vært kritisert, og ved en lovendring i 2002 ble adgangen til å bruke slike ekstra dommerressurser redusert. Nå

kan det som hovedregel ikke lenger brukes mer enn én tilkalt eller ekstraordinær dommer ved hovedforhandling i den enkelte sak. Tidligere var det tillatt med to ekstraordinære eller tilkalte ved siden av en fast dommer. Lovendringen har gjort behovet for ekstraordinære og tilkalte dommere mindre, og behovet for faste lagdommere større.

6. LAGMANNSRETTE OG LIKESTILLING.

Av i alt 54 dommere, faste og konstituerte, som hadde sin arbeidsplass i Borgarting lagmannsrett ved årsskiftet, var det 19 kvinner og 35 menn. Her går det imidlertid et tidsskille. Ser vi bort fra de dommere som er født 1944 og tidligere, de som med andre ord har rundet 60 år i 2004, viser statistikken at det er utnevnt nesten like mange kvinner som menn.

Når det gjelder tilsetting av dommere mener vi derfor at vi aktivt følger opp likestillingslovens intensjoner. Det gjøres heller ingen forskjell med hensyn til lønn og arbeidsvilkår for øvrig. At flere av dommerne, både mannlige og kvinnelige, nå er småbarnsforeldre, er imidlertid et forhold det må tas hensyn til i det daglige arbeid. Dette ville ha fortonet seg fremmed og uvant for våre kolleger for 20-30 år siden.

Det har vært diskutert internt om det i enkeltsaker bør tas hensyn til dommernes kjønn ved rettens sammensetning. Eks: Alltid kvinner med i saker som vedrører barns situasjon, men man er blitt stående ved at kjønn ikke skal hensyntas i så måte.

På saksbehandlersiden er situasjonen i mindre grad i likestillingslovens ånd. Samtlige saksbehandlere i lagmannsretten er kvinner, til tross for at det i stillingsannonsering i de senere år som regel oppfordres begge kjønn å søke. Men selv om dette ikke har stått, har likevel ca. 30% av søkerne vært menn. I praksis har imidlertid søkere med de beste kvalifikasjoner vært kvinner, og lagmannsretten har ennå ikke funnet tilstrekkelig grunn til kjønnskvolter.

Samtlige rettsbetjenter og postbetjenter er menn. I praksis blir disse stillinger rekruttert fra yrker hvor pensjonsalderen er lav slik at de som ansettes allerede er pensjonister fra tidligere arbeidsforhold (NSB, politiet, forsvaret). Dette er selvsagt ikke til hinder for at arbeidet kan utføres av kvinner. I 2004 vil vi måtte vurdere ytterligere tiltak for å få til en bedre balanse mellom kjønnene når det gjelder rekrutteringen til disse to gruppene.

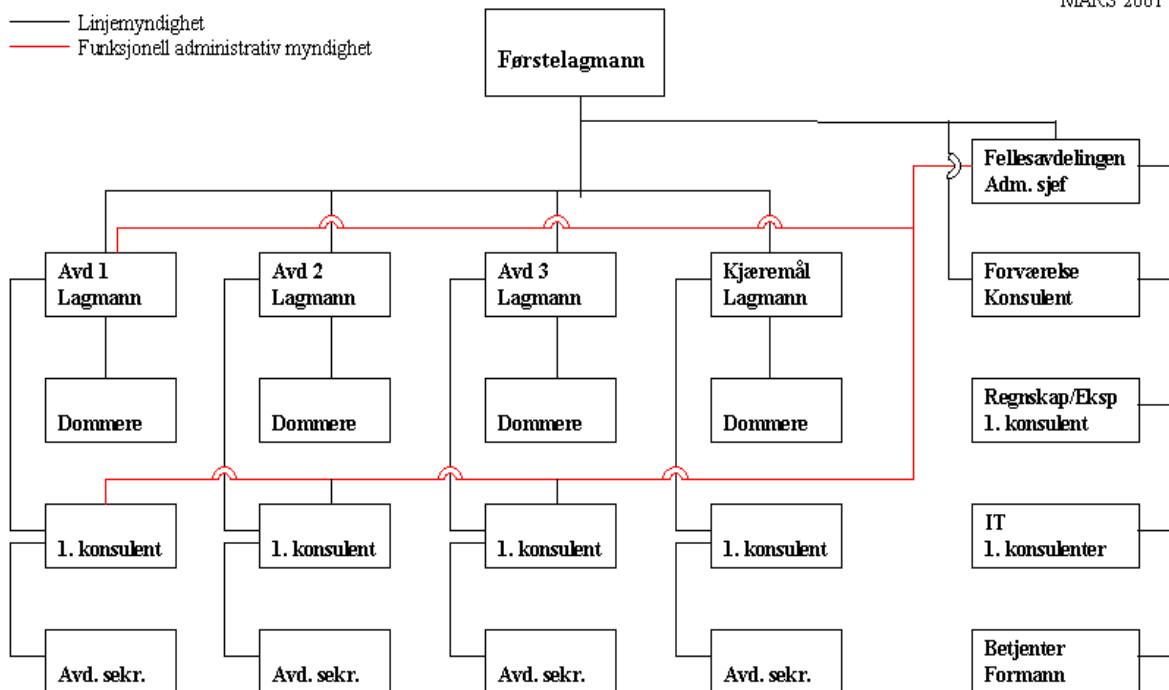
7. DEN INTERNE ARBEIDSORDNING.

Som det fremgår av den nedenstående oppstillingen er Borgarting lagmannsrett inndelt i tre dømmende avdelinger, en kjæremålsavdeling og en fellesavdeling.

7.1. Organisasjonen

ORGANISASJONSDIAGRAM - BORGARTING LAGMANNSRETT

MARS 2001

7.2. Slik var de ansatte fordelt i 2004:

Dommere:

Førstelagmann:
Nils Erik Lie

AVD 1	AVD 2	AVD 3
Lagmenn:		
Jan Martin Flod Hans Petter Lundgaard	Anne Lise Rønneberg Erik Melander (Anders Bøhn kst.fra 15.9)	Berit Fosheim (Erik Melander kst. fra 15.09) Ola R. Melheim
Lagdommere:		
Anders Bøhn (Kst lagmann fra 15.09) Iver Huitfeldt Lars Jordkjend (perm fra Karin Stang Vincent Galtung Erik Chr. Stoltz Ellen Mo Jan Hein Eriksen (til 01.10) Anne Ellen Fossum Rakel Surlien (fra 010804) Siri Berg Paulsen Ola Dahl Svein Dahl Knut Glad Tone Aasgaard	Mary-Ann Hedlund Trygve Schjøll Steingrim Bull(permisjon) Øystein Hermansen Hilde Wiesener Haga Egil F. Jensen Dag A. Minsaas Jørgen F. Brunsvig Eystein F. Husebye Wenche Skjæggestad Eirik Akerlie Sidsel B. Lindseth Brit Seim Jahre Nils Ihlen Ramm Haavard Holm	Dag Stousland Jørgen Fr. Moen Sissel R. Langseth Ragnhild Dæhlin Sveinung Koslung Kjersti Graver Vibecke Groth Agnar A. Nilsen jr. Einar Kaspersen Magne Spilde Peter L. Bernhardt Anne Magnus Regine Ramm Bjerke Hans Kr. Bjerke Thore Rønning Jakob Wahl
Ekstraordinære lagdommere:		
Lars-J. Nygard Inger K. Moksness Gunvald Gussgard Karl E. Sundt-Olsen	Kjell Gundelsby Rolf Nielsen	Gunnar Vefling Hjalmar Austbø Reidun Jardam
Ekstraordinær lagdommer Jan Villum kan tilkalles av alle avdelinger. Det kan for øvrig også de andre, men egen avdeling har prioritet!		
KJÆREMÅLSAVDELINGEN		
Lagmann:		
Wilhelm Omsted		

Utredere: Kari Jakobsen og Ingeborg Sunde Hansen.

Av de 54 dommerembetene Borgarting hadde i 2004, er 3 såkalte vikardommerembeter. Dette innebærer at ved vakanser og permisjoner uten lønn inntil 3 dommerårsverk i løpet av året, blir de tilsvarende lønnsmidler inndratt, slik at domstolen i praksis er avskåret fra å erstatte langvarige fravær innenfor denne rammen med konstitusjoner.

7.3. Administrasjon og saksbehandlere:

Administrasjonssjef:
Odd L. Bergheim

Førstelagmannens og administrasjonssjefens forværelse:
Marianne Bakkeløkken

Ansatte, ikke permitterte, ved årets slutt:

AVD 1	AVD 2	AVD 3
Avdelingskonsulent: Kirsti Hynne Ingunn Olsen Åse Roen Lill Saastad Else-May Kristiansen Stine Hansen Torunn Nore	Avdelingskonsulent: Liv Gunn Johannessen Elin Dalholt Monica Pedersen Anine Knutson Monica Grin Astrid Bardal	Avdelingskonsulent: Kjellfrid Eidem Siw Gravdal Grethe Pedersen Ingerid Helene Sandberg Hege Merete Nilsen Lotta Engan Birgitte Lorentzen
KJÆREMÅLSAVD.	FELLES AVDELINGEN	
Avdelingskonsulent: Marit Pedersen Brita Schäffer Dahl Torill Grøndahl Hildegunn Aalerud Aslaug Marie Haugen	REGNSKAP/ØKONOMI: Avdelingskonsulent: Synnøve Braathen Anne Karin Klingenberg JOURNAL/EKSPEDISJON Avdelingskonsulent Marianne Ruud Grete Frankrig Line Brodahl IT: Liv Damvall Kristin Nybråten Britt Lise Hagen	BETJENTER: Sigbjørn Eidsvoll Jens Jensen EKSTRABETJENTER: Ole H. Andresen Svein I. Høgstad, Ivar Jensen Harald M. Kristiansen Egil Pettersen Johan P. Ruud Asle Sagen Johan Peter Ruud Magne Fredriksberg

I 2004 valgte Liv Risvold å bli pensjonist etter 43 års tjeneste, og Brit Lyhell Johansen måtte gi opp kampen mot kreften.

8. STRAFFESAKSBEHANDLINGEN

8.1. Lagmannsretten er en ankeinstans.

Lagmannsretten ble ankeinstans i alle straffesaker etter at reglene om toinstansbehandling trådte i kraft 1. august 1995.

Hovedprinsippet er at saker som ble behandlet med lagrette etter den tidligere ordning da lagmannsretten var første instans for de mest alvorlige straffesaker - saker med en strafferamme på mer enn 6 års fengsel - fortsatt skal behandles med lagrette, dersom det ankes over tingrettens avgjørelse av skyldspørsmålet. I andre fullstendige ankesaker - altså saker hvor den underordnede retts bevisvurdering under skyldspørsmålet er angrepet - settes lagmannsretten som meddomsrett med 4 meddommere (strprl. § 332).

Alle anker i straffesaker må gjennom en ankeprøving. Reglene om dette står i strprl. § 321. En anke vil slippes frem til behandling i lagmannsrett med mindre de tre lagdommerne som utgjør ankeprøvingsteamet til enhver tid, finner det klart at anken ikke vil føre frem. Anker fra domfelte i saker med strafferamme over 6 år skal imidlertid uansett slippe frem. I slike saker vil dermed ankeprøvingen begrense seg til å påse at det formelle er i orden. På den annen side gjelder at anke i saker som bare gjelder bot og/eller inndragning, krever særskilt samtykke for å slippe inn.

Grovt regnet gjelder at ca 1/3 av ankene slippes gjennom til ankeforhandling. I 2004 var prosenttallet 35,1, nesten det samme som året før. Dette omfatter imidlertid også ankene fra domfelte i 6 års sakene hvor ankeprøvingen begrenser seg til å kontrollere at det formelle er i orden.

8.2. Legfolk som dommere i lagmannsretten.

Dommere i rettsaker er som regel embetsmenn med juridisk utdanning. Men i mange saker skal, eller kan det også være legfolk med på avgjørelsene. Meddommere og lag-

rettemedlemmer er legfolk i denne sammenhengen. I norsk rettergang er legfolk med på avgjørelsene i forholdsvis stor utstrekning. Det gjelder både i tvistemål og i straffesaker.

Meddommere og lagrettemedlemmer må følge nøye med i rettsforhandlingene, og de har alltid plikt til etter beste evne å dømme etter gjeldende lov og på grunnlag av bevisene i saken. Dette må de gi en høytidelig forsikring om i retten før de gjør tjeneste. Meddommere gir forsikring en gang for alle, lagrettemedlemmer for hver sak eller rekke av saker som de er med på. Det er bare det som fremkommer i retten under saken som dommerne har adgang til å ta hensyn til. Dette er ikke alltid så enkelt. Særlig gjelder dette i saker som har vært mye omtalt i aviser og andre media

Etter gjeldende rettsregler er det på det rene at fagdommere, meddommere og lagrettemedlemmer ikke kan avhøres som vitner i en senere rettssak om innholdet eller forståelsen av en dom eller annen rettslig avgjørelse de har vært med på å treffe. Det er også sikker praksis for at meddommere og lagrettemedlemmer ikke skal gi seg inn på diskusjon i presse eller andre massemedia om den saken de deltar eller har deltatt i, heller ikke etter at dom er falt.

8.3. Hvem blir meddommer eller lagrettemedlem?

I hvert lagsokn skal det være to alminnelige utvalg av lagrettemedlemmer og meddommere, ett av kvinner og ett av menn. I enkelte kommuner er det særskilte utvalg av meddommere med spesiell kyndighet i handel, regnskap, finansvesen, skatt og avgift, sjøvesen, saltvannsfiske som ikke er laksefiske, industri, håndverk og bygningsvesen.

Meddommere og lagrettemedlemmer til utvalgene blir valgt hvert fjerde år av kommunestyrene blant kvinner og menn som har stemmerett ved kommunale valg. I domstoloven heter det at det bør bare velges folk "som på grunn av sin rettsindighet, dyktighet og selvstendighet anses for særlig skikket til vervet". De må dessuten være over 18 år og "vederheftige". Det betyr at de ikke bør være insolvente, men denne bestemmelsen tolkes ikke så strengt. Noen øvre aldersgrense gjelder foreløpig ikke.

De som hadde gjort tjeneste i fire år ble takket av 1. mai 2004. Det er ikke noe til hinder for gjenvalg, men de som har gjort tjeneste i mer enn 20 dager, reisedager inkludert, etter siste valg, og enkelte andre, bl.a. alle som har fylt 65 år, kan kreve seg fritatt for valg. Det samme kan for øvrig folk i visse yrker. De nærmere regler om dette står i domstoloven kapittel 4

Spesiell fagkyndighet kreves bare til de særlige utvalg.

Til den enkelte rettssak blir meddommere og lagrettemedlemmer tatt ut ved loddtrekning fra de alminnelige utvalgene. Det skal trekkes ut like mange kvinner og menn. De som alt har gjort tjeneste etter siste valg, blir holdt utenfor ved loddtrekningen, så lenge det er mange nok andre igjen. Varamedlemmer blir trukket blant utvalgsmedlemmer som bor nær rettsstedet. Uttrekningen er nå i sin helhet automatisert.

Ikke alle opplever det som en gunst å bli trukket ut til å gjøre sin borgerplikt som meddommer eller lagrettemedlem. Mange opplever det som en stor belastning å bli trukket ut til å gjøre tjeneste. Særlig gjelder dette i langvarige saker. Det skal imidlertid sterke grunner til å bli fritatt. Det heter om dette i § 105 i domstoloven at det til gyldig forfall kreves at det foreligger omstendigheter som gjør at vedkommende ikke uten fare for helbred eller velferd eller uten ”å forsømme viktige og uoppsettelige forretninger eller plikter, kunne ha møtt”. Hvis man ikke har fått godkjent gyldig forfall i god tid, risikerer man å bli bøtelagt. Det er for øvrig arbeidskrevende å gå gjennom søknader om fritak og eventuelt trekke nye meddommere eller lagrettemedlemmer når det viser seg nødvendig. Verd å merke seg er at en vanlig legeerklæring uten begrunnelse som hovedregel ikke vil være tilstrekkelig. Legen må redegjøre for hvilke medisinske årsaker som etter hans mening gjør at den uttrukne meddommer ikke kan gjøre tjeneste. Det er deretter opp til domstolen å vurdere om den oppgitte forfallsgrunnen er tilstrekkelig til fritak

Meddommere av de særlige utvalg blir til den enkelte sak oppnevnt av rettens formann, mest mulig etter tur. Når det er nødvendig for å få meddommere som er uhildet eller fordi det trengs særlig kyndighet, kan meddommere oppnevnes utenfor utvalgene, og også utenfor rettskretsen.

Ingen kan være meddommer eller lagrettemedlem når han selv er part i saken eller direkte økonomisk interessert i utfallet, eller, i en straffesak, fornærmet ved den straffbare handling, når han er i slekt eller svogerskap i opp eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskenbarn, eller er eller har vært gift eller forlovet med, eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til eller verge for - noen som står i nært forhold til saken. Heller ikke når han styrer eller er medlem eller varamedlem av styret i et selskap eller lignende som står i nært forhold til saken, eller når han har handlet i saken for en part eller for påtalemyndigheten eller for den fornærmede, eller er i nær slekt eller svogerskap med, eller gift/forlovet med noen som gjør eller har gjort det, eller når det finnes andre særegne omstendigheter som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet, kan han (eller hun) gjøre tjeneste. Det er en viktig oppgave for administrator i den enkelte sak å gjøre rede for disse reglene og påse at ikke noen av dem som skal gjøre tjeneste er inhabile.

Meddommere og lagrettemedlemmer får skyss- og kostgodtgjørelse etter statens regulativ for reiser innenlands. I tillegg skal de ha godtgjørelse etter fastsatte satser for hver dag eller del av dag som går med til møte på rettsstedet. Hvilke satser som gjelder kan en få vite ved rettens kontor, men ingen blir rik ved å være meddommere eller lagrettemedlem.

Listen over meddommere og lagrettemedlemmer i valgperioden frem til 2008 inneholder 542 fra Østfold, 536 fra Buskerud og 4.954 fra Oslo lagsokn. Det er like mange kvinner som menn, i alt 6032.

En stor andel av lagrettemedlemmene arbeider til daglig i krevende yrker og har vanskeligheter med å være borte fra arbeidet for å gjøre tjeneste i lagmannsretten. Antallet fritakssøknader øker sterkt. I særlig grad gjelder dette i de såkalte fristsakene, som skal være påbegynt innen 8 uker etter at de er kommet inn til lagmannsretten. Dette medfører et betydelig merarbeid for dommere og saksbehandlere.

9. SAKENE - STATISTIKK

9.1. Sivile ankesaker og førsteinstanssaker.

Vi fikk i 2004 inn til sammen 628 (i 2003 722) sivile ankesaker og førsteinstanssaker, og avgjorde 597 (i 2003 ca.700). Tallene for 2003 er unøyaktige (antakelig for høye) fordi et stort antall saker ble konvertert fra det ene saksbehandlingssystemet til det andre, og registreringsparameterne var ikke de samme. Vi avsa 277 dommer i disse sakene (2003 350). Beholdningen, var ved årsskiftet på 657 saker. Saksbehandlingssystemets tall for 2004 er heller ikke helt pålitelige.

9.2. Sivile kjæremål.

Vi fikk i løpet av året inn 490 sivile kjæremål, og avgjorde 515. Beholdningen ved årets slutt var 77 sivile kjæremålssaker.

9.3. Ankeprøving.

Vi fikk inn i alt 1106 anker i straffesaker, og avsluttet 1025. Av disse ble eller 35,1 % fremmet til ankeforhandling. Det inkluderer også de anker hvor den ankende part har automatisk ankerett, altså saker hvor strafferammen er 6 års fengsel eller mer.

De resterende anker ble nektet fremmet. Beholdningen ved årsskiftet var på 123 saker. De sakstall som gjengis nedenfor gjelder saker som er sluppet gjennom ankeprøvingen.

9.4. Lagrettesaker.

Vi fikk i løpet av året inn 71 lagrettesaker og avgjorde 119. Det betyr at vi klarte å nedarbeide antall lagrettesaker vesentlig.

9.5. Meddomsrett – bevisanke.

Dette er saker hvor både skyldspørsmål og straffespørsmål avgjøres av en meddomsrett med tre fagdommere og fire meddommere. De kan også til dels være arbeidskrevende.

Vi fikk i året inn 66 av disse sakene, og avsluttet 65. Beholdningen ved årsskiftet var på 45 saker.

9.6. Meddomsrett – begrenset anke.

Dette er saker hvor skyldspørsmålet er endelig avgjort i tingretten, og hvor straffespørsmålet skal avgjøres av en meddomsrett med tre fagdommere og fire meddommere.

Av disse sakene fikk vi inn 52, mot forventet 55, og avgjorde 61. Beholdningen ved årsskiftet var på 24 saker.

9.7. Fagdommersaker.

Dette er saker hvor skyldspørsmålet er endelig avgjort i tingretten, og hvor straffespørsmålet skal avgjøres av tre fagdommere.

Av disse sakene fikk vi inn 119, og avgjorde 105. Beholdningen ved årsskiftet var på 73 saker.

9.8. Straffekjæremål.

Vi fikk i 2004 inn 1293 kjæremål i straffesaker, og avgjorde 1299. Beholdningen ved årsskiftet var på 46 saker.

9.9. Saker om utradisjonell etterforskning ("KK-saker" og lignende)

Under etterforskningen av straffesaker foretar politiet i mange tilfeller inngrep som trenger rettens samtykke. Det kan dreie seg om mer tradisjonelle inngrep som varetektsfengsling, ransaking, beslag og lignende som er nevnt foran. Men en del inngrep er av mer utradisjonell karakter og gjennomføres i det skjulte, så som telefonavlytting og annen kontroll av kommunikasjonsanlegg, skjult fjernsynsovervåking, teknisk sporing ved

plassering av peileutstyr, skjult ransaking og lignende. Det er bare i mer alvorlige saker at slik etterforskning er aktuell. Visse kriminalitetsformer kommer i en særstilling, og da slik at avdekking av straffbare handlinger krever ekstraordinære metoder og atskillig egenaktivitet fra politiets side. Dette gjelder for eksempel narkotikakriminalitet som skjer i det skjulte, hvor ingen involverte personer politianmelder forholdet, og hvor forbrytelsen er vanskelig å oppdage fordi den heller ikke kan knyttes til et bestemt åsted.

Som hovedregel kan det aktuelle etterforskningsskrittet i slike tilfeller ikke iverksettes uten rettens, det vil si tingrettens kjennelse. Den som et slikt etterforskningsskritt er rettet mot må naturligvis være uvitende om det. Det oppnevnes derfor en offentlig advokat som skal ivareta den mistenktes interesser i forbindelse med begjæringen. Advokaten må ikke sette seg i forbindelse med mistenkte, og han har taushetsplikt så vel om begjæringen som alle opplysninger som kommer frem i forbindelse med behandlingen av den. Mistenktes advokat kan også erklære kjæremål over rettens avgjørelse.

Borgarting lagmannsrett behandlet i 2004 i alt 18 slike saker. I det alt vesentlige gjaldt sakene telefonavlytting under etterforskningen av narkotikakriminalitet. En av sakene gjaldt etterforskning av grovt ran, en annen menneskesmugling.

Ett kjæremål gjaldt spørsmålet om å utelukke den oppnevnte advokat fra å gjøre tjeneste som forsvarer senere i saken. Lagmannsrettens avgjørelse som gikk ut på at slik utelukking er lovens utgangspunkt og hovedregel, ble opprettholdt av Høyesteretts kjæremålsutvalg.

9.10. Sammenstilling.

I det følgende viser vi en sammenstilling av utviklingen for de enkelte sakstyper fra 1996 til 2004. Vi minner imidlertid om forbeholdet når det gjelder nøyaktigheten av tallene for sivile ankesaker i 2003 som også i en viss utstrekning gjelder for 2004.

**INNKOMNE OG AVGJORTE SAKER ALLE PROSESSTYPER
FRA 1996 TOM 2003**

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Sivile ankesaker									
Innkomne	673	686	655	626	759	698	679	679	586
Avgjorte	724	778	767	705	657	695	670	700	572
Gj. saksbehand.tid	383	394	357	301	268	282	303		
Sivile kjæremål									
Innkomne	548	544	526	547	532	513	529	527	490
Avgjorte	583	553	517	560	541	488	522	514	515
Gj.saksbehand.tid	70	49	44	58	43	55	56		
Overskjønn									
Innkomne	18	18	20	14	12	12	15	15	15
Avgjorte	19	22	19	15	11	15	14	14	7
Straffesaker									
Innkomne	306	332	303	295	321	366	352	446	213
Avgjorte	188	267	337	321	343	336	349	424	363
Gj.saksbehand.tid	244	239	238	227	201	188	203		
Straffekjæremål									
Innkomne	1244	1199	1226	1404	1260	1379	1461	1378	1293
Avgjorte	1228	1200	1232	1397	1269	1389	1450	1341	1299
Gj.saksbehand.tid	6	8	7	6	7	6	7		

Generelt gir sakstilgangen og saksbehandlingstiden grunn til bekymring. En stor del av lagrettesakene er såkalte fristsaker, som skal være påbegynt innen 8 uker etter at de har kommet inn. Dette stiller store krav til berammerne og øvrige saksbehandlere, ikke minst på grunn av at saker som blir berammet på så kort varsel medfører et stort antall fritakssøknader fra uttrukne lagrettemedlemmer.

Vi må fortsatt prioritere avviklingen av straffesakene. Dette får som konsekvens at behandlingstiden for sivile ankesaker vil øke ytterligere. Vi har i forbindelse med budsjettprosessen for 2004 blitt tilført 8 nye dommerembeter som blir besatt i 2005. Det vil hjelpe godt. Vi vil også få kontor plass til dem i vårt nye hus og et tilstrekkelig antall rettssaler, slik at vi kan dra full nytte av den økte kapasiteten. Det er imidlertid ikke meningen at Borgarting skal få så mange dommerstillinger permanent. Når de store restanser er nedarbeidet er det meningen at vi gradvis skal nedtrappe til et "normalnivå" på 57 dommere. Den som lever får se!

10. BEHANDLINGEN AV SIVILE SAKER.

Som det fremgår av statistikken, avvirket Borgarting 597 sivile ankesaker og førstinstanssaker i 2004. Av disse ble 297 avsluttet med dom.

Mange sivile saker er tunge, vanskelige og omfangsrrike. Saker hvor hovedforhandlingen har vart i flere uker har tynget Borgarting også i 2004. Det hører ikke hit å spekulere på årsakene til at mange saker blir lange. Et langsiktig mål er imidlertid å jobbe for at saksbehandlingen blir konsentrert, og at bare det som bør sies blir sagt. Dette arbeides det systematisk med. Nytt av året er ”Rutinehåndboken” som gir en mal for hvordan en sak skal følges fra innkomst til avslutning. Samtidig er det utarbeidet ”Retningslinjer” som rutinemessig sendes advokatene så snart det er praktisk i forbindelse med at en ny sivil sak kommer til lagmannsretten, hvor det redegjøres for hvordan retten forventer at advokatene skal følge opp saken – i samarbeid med domstolen.

Det er ennå for tidlig å forvente store tidsbesparelser på grunn av dette, men vi både håper og tror at dette vil vise seg etter hvert. Til hjelp ved domsskrivningen bes det nå også om at advokatene før saken begynner, presiserer sine anførsler og presenterer disse for domstolen i form av et *anførselskriv*, helst elektronisk, før saken begynner. Hensikten er at dommeren skal kunne ta dette inn i dommen uten flere endringer enn det som sakens utvikling gjør nødvendig.

Den nye tvisteloven, når den kommer, antakelig 1. januar 2007, vil på mange måter kunne gjøre dette arbeidet lettere. Vi har som nevnt lånt ut vår medarbeider, lagdommer Steingrim Bull, til Justisdepartementet, hvor han hatt hovedansvaret for proposisjonen til den nye loven.

11. ETTERUTDANNING, INTERNT OG EKSTERNT

Kompetanseutvalget for dommere som 1. januar 2004 avløste Etterutdanningsrådet for dommere, arrangerer hvert år så mange kurs som budsjettet tillater for dommere fra alle instanser. Enkelte kurs er kun for lagmannsrettene. Våre dommere deltar aktivt både som deltakere og foredragsholdere/kursledere. Det oppfordres også til at dommere melder seg på kurs som Juristenes utdanningscenter avholder.

Det er imidlertid en evig konflikt mellom saksavvikling, og det å ha tid eller ta seg tid til å delta i ekstern kursvirksomhet. Det er dessverre slik at de mest samvittighetsfulle dommerne ofte ikke finner å kunne avsette tid til å gå på de kurs de bør gå på for å holde seg oppdatert. Det er også slik at saksavviklingen krever prioritet. Mange dommere på kurs betyr færre saker berammet. Det må være en viktig oppgave både for Domstolsadministrasjonen og for denne domstols ledelse å påse at kurs ikke bare tilbys alle, men også at tilbudene blir benyttet. Det kan ikke være tvilsomt at etterutdannelse er viktig, ikke minst for dommerne.

De eksterne tilbud blir supplert av interne kurs og seminarer. Disse arrangeres av lagmannsrettens interne etterutdanningsutvalg. Dette består pr. 1. januar 2005 av lagmann Hans Petter Lundgaard og lagdommerne Ellen Mo, Hedda Remen og Nils Ihlen Ramm.

Etter hvert er det blitt mulig å avholde ett dagsseminar for samtlige dommere i januar. Tradisjonelt holdes det på Hotell Bristol. Videre avholdes det et to dagers seminar et annet sted. I 2004 ble dette seminaret avholdt på Finse

Også i 2004 er tradisjonen med faglige mandagsmøter opprettholdt med et møte ca en gang pr. måned. I 2004 ble det gjennomført følgende program for vår og høst:
De foredragsholdere som er uten tittel er våre egne.

Bristolseminaret, 5 januar 2004 hadde følgende program:

Sorenskriver *Nils Dalseide*: Nye saksbehandlingsregler i barneloven

Professor Ivar Frønes: Barndom, barnevern og framtid

Professor *Viggo Hagstrøm*; "Hva skjer i internasjonal obligasjonsrett, herunder i EU"?

Vårens mandagsmøter:

Mandag 1. mars: Førsteamanuensis, dr. juris *Kristin Normann Aarum*:
Styrets og revisors ansvar.

Mandag 29. mars: Inspektør *Håkon Melvold* ved Forvaringsavdelingen på Ila:
Forvaring i praksis.

Mandag 19. april viste *Mary Ann Hedlund* Video fra Kosovo

Mandag 3. mai: Dr.juris *Endre Stavang*:
Økonomisk tap som vilkår for erstatningskrav.

Finseseminaret 2004, torsdag 16 og fredag 17 september 2004.

Janne Kristiansen, leder av Gjenopptakelseskommisjonen, redegjorde på reisen til Finse for kommisjonens arbeid, , mål og midler.

På Finse diskuterte *Lovrådgiver Knut Erik Sæther*, *Advokat Knut Rognlien*, og *Janne Kristiansen*: Overvåkning, personvern og privatlivets fred, etterfulgt av Paneldebatt ledet av *Ellen Mo*.

Siste post på programmets faglige del stod *Rakel Surlien* for: "Hva har jeg lært i Bosnia og hva har Bosnia lært av meg?" var arbeidstitelen på hennes meget interessante foredrag om hennes erfaringer fra arbeidet der.

Seminaret ble avsluttet med at de med mot og lyst syklet Rallarvegen til Flåm i storm og regn. Ingen falt av og ingen angret. *Ola Dahl* hadde jobben som oppasser med lappesaker og annet nødvendig utstyr. To punkteringer ble reparert.

Høstprogrammet for øvrig ble åpnet med at *Erik Keiserud* redegjorde for nyheter i straffelov og straffeprosess.

30. august fortalte *Iver Huitfeldt* fra sitt arbeid med justisvesenet i Viet Nam.

11. oktober viste *Eystein Husebye* film fra Bergensbanens historie.

I november var temaet gjennom to mandager de nye reglene om barneavhør mv i barneloven. *Vi hørte Mary Ann Hedlund* som fortalte om de nye reglene mens tingrettsdommer *Heidi Hegdal* redegjorde for erfaringene fra tingretten.

I desember kåserte *Wilhelm Omsted* om sine erfaringer fra sin studiepermisjonstid

12. ARBEIDSMILJØ

Lagmannsretten har et arbeidsmiljøutvalg (AMU) som i 2004 har bestått av:

Fra ledelsen: Nils Erik Lie, Berit Fosheim, (leder), Odd L. Bergheim.

Fra dommerforeningen: Ola Dahl.

Fra Parat: Stine Hansen. Fra NTL: Siw Gravdal. Verneombud er Synnøve Braathen.

De relativt beskjedne midler som AMU har til disposisjon blir brukt til å støtte glade arrangementer for de ansatte. Faste poster er Ullevålseter, skirenn med middag og dans, sommerfesten (i 2004 på Lille Herbern) og julebordet (i 2004 som året før i Medicinsk Selskaps lokaler).

For øvrig har man bl.a. fått til besøk av ergonom som har sett på arbeidsplasser og arbeidsrutiner for den enkelte. Det er også inngått avtale med bedriftshelsetjenesten om diverse ytelser, bl. a. helsesamtaler med den enkelte medarbeider.

Ledelsen har et nært samarbeid med tillitsmennene valgt av fagorganisasjonene, om sentrale spørsmål av betydning for de ansatte.

13. ØKONOMI

I 2004 ble det brukt vel 54 millioner kroner til lønn for medarbeiderne og ca 5 millioner kroner til drift for øvrig. Det viser med all tydelighet at domstolsvirksomhet er en personalintensiv virksomhet. Driftsbudsjettet styres også for det meste av de faste postene slik at det er liten plass for egne initiativ med økonomiske konsekvenser.

Driften av Oslo tinghus og eventuell husleie til Staten som eier, er ikke med i tallene. Dette går på en annen budsjettpost i det store regnskapet, men vi betaler for leie av lokaler når saker holdes utenbys.

14. IT, INTRANETT OG INTERNETT

For de fleste dommere er det nå blitt en del av hverdagen å ha adgang til e-post både eksternt og internt, selv om ikke alle utnytter de muligheter som ligger i det elektroniske post- og adressesystemet og i den tilknyttede kalenderfunksjonen.

Samtlige medarbeidere har direkte tilgang til Lovdata og Internett, og vi har også vennet oss til at interne nyheter presenteres på vår Intranettside. Der legges ut rundskriv, administrasjonsnytt både internt og eksternt, etter hvert som de kommer.

Arbeidet med dette ledes fra vår IT avdeling hvor Kristin Nybråten, Britt Lise Hagen og Rønnaug Hoff gjør en kjempejobb, ved siden av at de også hjelper til med alt mulig annet som skal til for at våre saksbehandlingssystemer, vårt tekniske utstyr og ikke minst våre hoder får alt det nye til å virke som det skal. Det har imidlertid vist seg at dommernes aktivitet når det gjelder å bruke de nye tilbud og spesielt intranettet til felles beste, ikke har vært påtrengende.

Saksbehandlingssystemet LOVISA var i 2004 mer til glede enn bekymring, selv om det ikke har skortet på problemer. Våre medarbeidere i prosjektet til beste for samtlige domstoler i landet har vært og er, *Ola Dahl* fra dommersiden og *Liv Damvall, Therese Lie* og *Kirsti Hynne* fra saksbehandlersiden.

Det er alt i alt et imponerende system som domstolene har all grunn til å være stolte av. Etter hvert som vi vender oss til systemet og lærer å beherske det, vil det gli inn i vår hverdag slik at vi etter noen tid ikke kan forstå hvordan vi klarte oss uten.

15. HVA HAR VI GJORT I 2004?

Menneskerettigheter har fått en mer dominerende plass. EØS avtalen er blitt viktigere og berører vår hverdag i større utstrekning.

Internt har innføringen av LOVISA medført store endringer i både dommeres og saksbehandlers arbeidsdag. For dem som ikke har Borgarting som arbeidssted er det utvilsomt av større interesse at vi har behandlet en rekke store og viktige saker. Ingen nevnt, ingen glemt!

Avgjørelser av saker som har interesse også for andre enn partene i saken blir som nevnt, gjengitt på Borgartings hjemmeside, og samtlige avgjørelser utover de helt banale, overføres til *Lovdata* hvor de gjengis løpende i fulltekst. Pressen og andre media henter sin informasjon om avgjørelser og om løpende saker både derfra og fra Borgarting lagmannsretts hjemmesider på internett.

Lagmann *Anne Lise Rønneberg* er leder av Tilsynsutvalget for dommeresom er opprettet i forbindelse med den nye klage- og disiplinærordningen for dommere. I årsberetningen for 2003 uttrykte vi håpet om utvalget ikke ville få meget å gjøre i anledning av dommerne ved denne domstol. Det har vist seg å stemme godt for 2004.

Innstillingsrådet for dommere rådgir Kongen i forbindelse med dommerutnevnelser. *Lagmann Erik Melander* er vår representant i Innstillingsrådet. Høsten 2004 avgav rådet forslag om utnevning av tre nye dommere i Borgarting. Kongen fulgte innstillingen, og de tre ble utnevnt i statsråd i 2005.

Lagmann Hans Petter Lundgaard var leder av Studiepermisjonsutvalget til sommeren 2004. Da overlot han roret til sorenskriver *Inger Myhr*.

Våre sentrale arbeidsoppgaver er fortsatt de samme: Borgarting lagmannsrett skal, så langt vi evner, sørge for at det rettssøkende publikum gis en sjanse til. Avgjørelser truffet av de domstoler som sogner til vår embetskrets kan overprøves. I moderne språkbruk kan det sies at det skjer en kvalitetssikring ved at saker avgjort i de underordnede domstoler ved dom eller kjennelse, kan kreves vurdert helt eller delvis, en gang til. Denne kvalitetssikringen er vår viktigste oppgave.

I dette ligger også at saksbehandlingen ikke bare er grundig og rettssikker, men også at den er effektiv. Det rettssøkende publikum har et rimelig krav på at avgjørelsene treffes

innen rimelig tid. Det har dessverre ikke alltid vært tilfellet, men vi er på riktig vei. Nye tak i saksbehandlingen vil hjelpe. Det samme vil saksbehandlingssystemet LOVISA når det har overlevd barnesykdommene og kan friskmeldes fullt og helt. Effekten av et nytt hus og flere dommere vil måtte rapporteres om i kommende årsmeldinger.

16. HVORDAN GIKK DET I HØYESTERETT

Lagmannsrettens avgjørelser kan bringes inn for Høyesterett eller Høyesteretts kjæremålsutvalg, ved anke eller kjæremål, til Høyesterett, men de aller fleste sakene som blir anket får sin endelige avgjørelse i lagmannsretten. Det er bare de prinsipielt viktige sakene som blir godtatt til prøving i Høyesterett.

Resultatene i Høyesterett kan være en viss indikator på kvaliteten av avgjørelsene våre. Derfor satte vi i 2004 i gang en manuell registrering av de avgjørelser vi fikk tilbake fra kjæremålsutvalget og Høyesterett. Selv om registreringen først ble iverksatt i mars 2004, og således ikke dekker hele året, må det antas at de registreringer vi har gjort, er representative. I ethvert fall er de av betydelig interesse.

På sivilsiden har vi registrert i alt 85 anker til Høyesterett. Av disse ble 2 avvist og 64 nektet fremmet. Av de 19 som ble realitetsbehandlet, ble anken forkastet i 3. Lagmannsrettens dom ble stadfestet i 7 og helt eller delvis endret i 9. Av 87 sivile kjæremål ble 5 avvist og 50 forkastet, svært mange av dem uten begrunnelse i medhold av tvistemålsloven § 403a. Av de gjenværende 32 ble lagmannsrettens avgjørelse opphevet i 10, stadfestet i 21 og endret i 1.

Av i alt 84 anker i straffesaker ble 1 avvist og 56 nektet fremmet. Av de 27 som ble realitetsbehandlet, ble anken forkastet i 12. Lagmannsrettens avgjørelse ble opphevet i 5 og helt eller delvis endret i 10. Av 132 straffekjæremål ble 5 avvist og 111 forkastet. I de gjenværende 16 sakene ble lagmannsrettens kjennelse opphevet.

Dette er resultater vi i høy grad kan si oss tilfreds med!

I samarbeid med distriktets advokater og påtalemyndigheten, gjør vi, dommere og saksbehandlere ved Borgarting lagmannsrett, vårt beste for å leve opp til de forventninger som det er rimelig å stille til oss innenfor de rammer som er gitt.

Postadresse: Postboks 8017 Dep, 0030 Oslo
Besøksadresse: C.J. Hambros plass 4, Oslo
Besøksadresse fra 15.06.05: Keyersgate 13, Oslo
Tlf: 22035200
borgadm@domstol.no
www.domstol.no/borgarting

